

הייתי הגרמני הראשון

חשיבות, בקרבת יפו בת אלפי השנים. היא מנתה בקושי 300 תושבים. כיום תל-אביב, בעלת 350,000 תושבים, אינה רק אחת הערים החשובות ביותר לארץ, אלא גם החדישה ביותר, במרחק הקרוב. חגישה לא רק מבחינת סגנון הבניה והתחבורה, אלא גם בהגיגה שהיא חיונית באזורים אלה, בהם מים חסרי חידקים הם כה יקרי מציאות.

בין שור לפרה

אולם לא היה זה חשוב רק לבנות ערים ולשכן בהן המוני עולים. הרבת יותר קשה היה זה להעביר את העולים העירי-ניים לעבודה חקלאית, לעשותם לגננים, פלחים ורפתנים. היה זה תפקיד קשה גם בארץ פוריה, אולם בארץ שסחף הקרקע הפך אותה כמעט למדבר, היה בכך משום העוזה עצומה. הערבים ניהלו משק גול. עזריהם השמידו את העשב הדל, גרזניהם עקרו את עצי התאנה והזיתים של ההרים. האדמה החשיפה נסחפה בגשמים הגדולים אל העמק, והארץ הפכה כמעט עקרה.

בגניגר דברתי עם מי שהיה פעם בנקאי ברלינאי. הוא הראה לי את הרפת החדישה של קבוצו. תוך כדי כך הרצה באופן מקצועי מאד על ניצול הזבל. אחר כך, כששנינו כוס שמנת בחדר האוכל המרווח, הודה בחיוך שבבואו לארץ לא ידע להבחין בין שור לפרה. היה עליו להתחיל בעבודות הפשוטות ביותר. אולם הקולקטיביזם של החברים נשא אותו, ואחרי ככלות הכל, הרי אין אינטליגנציה או בנקאי חייב להיות יותר טיפש מאשר איכר, לפחות לא לאורך ימים.

בנקאי זה הוא כיום רפתן מנוסה, המעבד בהבנה מקצועית רבה את התגליות המדעיות של הרפתנות האמריקאית ומעביר אותן למציאות שלו.

במקומות שם מנעה עקרות האדמה את כדאיות התקלאות לאורך ימים, עברו הקיבוצים למשק מעורב. כמעט כל קיבוץ הוא גם לול גדול, המנהל לפי שיטות אמריקאיות חדישות, כך שגם שופטים עליונים ופקידים גבוהים (לשעבר) יכולים למצוא בו היעסקות מועילתה כשאך יהיו מוכנים להתחיל מחדש.

באחד הקיבוצים פגשתי, אחרי פרידה של 30 שנה, את אחד מידידי נעורי. לפני 1933 היה ראש מחלקת הקניות של חברת כליבו גדולה. הוא ניצול מן ההשמדה והחל עובד באחת המחצבות של מולדתו החדשה. כיום הוא רפתן מאושר באחד המשקים הגדולים ביותר בארץ, ונמנע מלפקר בעיר.

שרשי האערב ועלמים

יהיו שרשי העולים המבוגרים בתרבות ובשפת ארץ-מוצאם עמוקים כל שיהיו. תחכת לילדי הארץ בכור היתוך המשותף עברה במהירות עצומה. גם לגבי העולים, הרובים ב-50 לשונות, קיים צורך ללמוד את שפת הארץ.

רוב העיתונים כבר מודפסים בעברית. התיאטרות, הבימה והתיאטרון הקאמרי בתל-אביב, מציגים מחזות מן הספרות העולמית בתרגום עברי, עוררים ליצור הרגשה לשונית חדשה. גם השפה עצמה עוברת לעצב מחדש את רוח אורח המדינה. אם חסרה הגמישות אצל הוקנים, הנה פורץ הסגנון החדש של 'הלשון והמחשבה של הצעירים ביתר חיוניות. השרשים המערביים מתמעטים. נוצרת מניגה מערבית-מזרחית, שכבר משוררנו גיתה הוקסס ממנה לפני 150 שנה. לתמצית זו לא היה עדיין זמן להתגבש, ואין עדיין לדעת איפה תהיה נקודת-הכובד של התפתחות החדש. זו. אולם הקיבוצ הוא, שאדמה המתחילה לפרות נותנת בסיס ועורף לערים, שגדלו בין לילה.

זוהי מלאכת האדם החדש בישראל, הנישא על ידי ההכרה שהוא ממלא יעור.

מסגרת מזרחית גדולה

גם החזיונות הפוליטיים קפאו. לצד הערבי חסר עד כה הרצון לפתור את בעיית הפליטים, ללא התחשבות בדרישה החומרית להחזרת הרכוש הערבי מישראל. ישראל קלטה את 700,00 עוליה, חייקה את כוחה, הפיגה את המחת החברתי והשיגה על ידי כך התבססות רבה, בעוד שהערבים סרבו עד כה לפרק את מחנות הפליטים. אולי מאמינים הם שעל ידי כך היו מפקידים את התקופה האחרונה לחסל את המדינה היהודית הלאומית ולכבוש מחדש את ארץ ישראל כולה. הם משתמשים במחנות אלה כהפגנה פוליטית וככתב אשמה. רק בזמן האחרון נדמה שקרב שינוי. כך מתכננת מצרים את השקאת חצי האי סיני וישונו. בואת היתה מצרים מחקה את הדוגמה הישראלית במדבר הנגב, שישונו בעזרת אמצעי-השקאה החל. גם ירדן לוקחת בחשבון עזרה כספית כדי להתיחל במפעל-השקאה בקרבת הירדן, לצורך יישוב הפליטים. בעוד שהליכוח הפוליטי מורעל על ידי זכרונות של שגאה הרי כבר רומזים מעשים מעטים אלה על הכשרת הקרקע החברתית לשלום. גם מדינות ערב זקוקות לשלום זה אפשר להשיגו רק אם מחסלים את מניעי הרגש ואת השגאה הלאומית, ואם המדינאים של אומות המרחב התיכון, שכולו אומות צעירות, יתחילו לפעול לפי תפיסה רחבה יותר.

מדינות ערב המתחדשות נמצאות בשינוי ערכים חברתי, בו צפונות סכנות חמורות מאד. הן יכולות להתגבר על כך רק אם כל עמי המזרח התיכון יסכימו לשתף פעולה במסגרת מרחבת משותפת, שרק היא תגרום לשגשוג כולן.

להלן מפרסם, העולם הזה את רשמיו האישיים של אריך לייט, ראש התנועה הגרמנית, שלום עם ישראל. הגרמני הנוצרי הראשון שביקר בישראל ברשות ממשלת ישראל. רשמיו אלה נכתבו עבור הקהל הגרמני, והם הומצאו על ידי לייט ל"העולם הזה" בדואר אוויר עם שובו לגרמניה (ראה אגרת העורך לקורא). יש בהם ענין מיוחד לא מפני שהן מגולות חדר-שות על ישראל, אלא מפני שהן מהוות את התרשמותו הראשונה של בן העם הגרמני, שבמקרה זה אין כל ספק ביחס לכנותו.

בקיבוץ דגניה, מעבר לירדן, מדרום ים כנרת, פגשתי חבר בשם שלום. הוא ניהל את הממוגרה הגדולה בקיבוץ זה. דיברנו על השיטות החדשות במקצוע זה. רק אחרי שעזבנו את המקום סיפר לי אחד מוקני דגניה שדוקא אותו שלום היה זה שעצר את שריוני הירדנים בעזרת בקבוקי-בנזין לפני חומות דגניה; ליתר דיוק, ליד גדרות העץ. כעבור דקות מספר עצמנו ליד אחד השריונים ההרוסים, שעתה כוסה כמעט כולו בירק טרופי.

גם על גניגר, קיבוץ פורה בפתח של עמק יזרעאל, במחצית הדרך בין נצרת וחיפה, היה נטוש קרב של חדשים. אולם העבודה החקלאית נמשכה. בניו שבתי הילדים היו בקו האש של הערבים, בנו החברים בית-מגורים לפני בית-הילדים, דימ, הגבירו אותו בקומה נוספת, כדי להגן כך על ילדי גניגר.

ילדים הכריחו לחוג

אין פלא שעם זה, ובעיקר הנוער שלו, חדרו קנאות לזהות למדינתו.

ערב יום העצמאות נסענו לתל-אביב. עוד לפני שהגענו לרחוב אלנבי, בו הצטופף המון צוהל של רבכה, הוקפנו על ידי ילדים, שהכריחונו לצאת ממכוניתנו. היה עלינו להשתתף בחג.

נרגשים ואינו את קרודי ההורה של הילדים והילדות שגולדו בארץ זו. לפני העולים, בהם חרוטים סבלות הרדיפה הגדולה, הצטייר ברוך שיכול להופיע רק על פני אנשים, אשר ניתנו להם כמתנה חיים חדשים, והשמחים על חיים חדשים בנשמה נגאלת.

אין טיפוס יהודי!

השיבה לארץ האבות הפכה את בני ישראל האבודים, את הנודדים חטרי המנוחה, את המושפלים והנעלבים, את גרדפי שגעון הגזענות, לאנשים חדשים לגמרי.

אפילו חובב היהודים (בפורה) הכיר ומכיר "טיפוס יהודי", בעל קווי אופי מיוחדים. כל המחפש כיום "יהודי טיפוסי" כזה בישראל, בעל אותם הסימנים הישנים, שהתייחסו אליהם כשגאה בלתי אנושית, לא יפגוש בכל הארץ כמעט יהודי אחד כזה.

העמידה מול המות, ההצלחה, השיבה, אדמת המולדת החדשה, החיים החדשים והתפקידים החדשים מתפרצים מתוכם, אלא התנאים הבלתי-מיועדים של קיום משוחרר ברוח ומסוכן בחר-מר, כל אלה יצרו שינוי מהפכני ואדם חדש לגמרי, את היש-ראלי ששוב אין להביל אותו בטיפוס אחד, אלא שיש לו אלפי הפנים של עם המתפתח בחופש.

השרידים האחרונים של הגזט, שהיו עוד ניכרים באמנסי-פיה ובהתבוללות, התנדפו במדינה החדשה. אנו עדים לתור-פעה של רינסנס חסר-דוגמא.

אומה של פועלים וחיילים

ישראל, איננה עוד רק מספר גדול של רופאים טובים, עורכי דין מוכשרים, שחקנים מצליחים, עתונאים מבריקים, סוחרים משוגשים ובורגנים זעירים. ישראל, זוהי כיום אומה שלמה ומגוונת של פועלים, איכרים, בעלי תעשייה וחיילים. התכונות, אשר בני גרמניה היהודים לא יכלו לפתח אותן מסיבות שונות, התפתחו עתה בחופש בסביבה החדשה. הדבר דרש מעולים רבים שינוי-ערכים קשה. אולם בני הארץ לא היו זקוקים לכך. הם התפתחו באופן חופשי ובלתי-תלוי, ומראים אופי מוצק שגדל בארץ המלחמה כמעט בצורה סוגסטיבית.

אם ישנו "ארכי-טיפוס" של ישראלי חדש, הרי אין זה צריך להיות דוקא ילדי הארץ, צבר. זה יכול להיות גם עולה שהסתגל והתרגל למקום. זהו טיפוס של איש ישר, חזק, בעל הכרה עצמית, עך בגוף וברוח, מתמיד ואמיץ במלחמת קיום.

הרגשה דתית

כאן לא קרה נס אחד, אלא שורו שלמה של נסים. הנס הראשון קרה עוד לפני השיבה. היה זה עצם התיארות בחיים בהוי הגורא של ההשמדה. הנס השני קרה אחרי העליה, שנכבשה בקרב עם ממשלת המנדט, ושהיא חופשית היום. הדתיות של כמה משמות הערים החדשות מבטאת את הרגשה הכוחות העליונים, הקיימת בתת-ההכרה של הישראלים: נתניה, "העיר שנתנה על ידי אלוהים"; נס ציונה. כך נבנו ערים בחול, כמו תל-אביב, אי ניטעו על הסלע הערום, או בערבה. לפני 45 שנים היתה תל-אביב כפר חסר-

כל הנזכר בשיחות שהיו לו לפני 1933 עם ידידיו היהודיים, אנטי-סמץ, רופאים, אמנים, בנקאים, ייזכר גם היום, אחרי המאורעות הטרגיים ברושם הבלתי-אמצעי שהיה לו שהנהיג נפש עם בניו של עם עתיק יומין. אולם מי שיש לו המול לבקר היום במדינת-ישראל מתרשם על כל צעד ושעל שאין בעולם עם צעיר מעם זה, שחור לנחלת אבותיו.

ישנו רושם שני, הבולט עוד יותר: עם זה, העולה בנסיון סבלותיו על כל עם אחר בעולם, ושנטה בשל כך לפא-סיביות ולהתרחקות מן העולם, אינו פאסיבי כיום, ואינו נוטה כלל להתרחק מן המעשה. להיפך, יש בו כוח-חיים, רעננות, כוח-מעשה והחלטיות שאין כדוגמתם. האורח מגר-מניה, הנכנס לארץ-ישראל, בזכרו היטב את כל אשר קרה במדינתו של היטלר, נרעש ונרגש מול תופעה זו.

נשאה זכה שרשים

אמת היא, גם היום קיימת בישראל מצוקת העולים, העוברים את "שער העליה", אולם כבר במחנות האוהלים הדלים (מהם נותרו רק מעטים) ובצירפונים הוערים של המעברות, חדרו העולה בהכרת שיבתו הסופית אל הארץ הברוכה. נשמתו כבר הכתה שרשים לפני שמסתמנים באר-פק הרמוזים הראשונים של פרנסה חומרית.

כאן עולה עם מפורו, על אף מצוקתו החומרית חסרת-התקופה, לקראת התחלה חדשה, שאין כדוגמתה בהכסוריה כולה.

המדינה הקיימת רק חמש שנים, הוכיחה בהחלטותיה כוח מפליא של אימפרוביזציה, שרבים מאתנו אינם מסוגלים כמעט להבין. יתכן שפלתון החידה נעוץ בהתלכדות החדשה ובהפריה ההדדית של החוזרים מארצות רבות, היוצרים מתח יצרני בלתי-ריגלי.

עיקרון העזרה ההדדית הפך למציאות. הוא עבר לשטח המדיניות הריאלית, הוא לבש צורות מהפכניות בחיי החברה והמדינה.

גבורה אישית

ברור לי לחלוטין שנסיעה ראשונה בישראל אינה מצדיקה מסקנות סופיות. אולם בנסיעה זו ביקרתי, בעזרת ידידי, בכל המקומות החשובים בין תל-אביב וירושלים הקמה לתחיה: בין באר-שבע וחיפה; בין צפת העתיקה ונצרת הקדושה, בה חיים ערבים וישראלים בשלום על אף כל השגאה של הליגה הערבית. הוברר לי שתקומת הישראלים, שהונגה על ידי תיאודור הרצל והשושמה על ידי חיים ויצמן וידידיו, היא תהליך של גבורה, שלא היה מגיע לידי נצחון אלמלא גבורתם האישית והמוחשית של הגברים והנשים בעם צעיר זה.

"גבורה", נצחון, כל אלה מושגים המעוררים כיום חשד בגרמניה. יש צורך בדוגמאות מעשיות כדי לשכנע והן באות אליך בשפע ומועז ונוגע עד הלב בתולדותיו הקצרים של הישוב והמדינה.

אטורף בים המלח

שיר הגבורה מתחיל בנסיון הראשון של התישבות על קרקע קשה, בנסיון להפוך מדבר לגן ירק. מספרים את סיפורו של מטורף, שנקלע לתוך ים-המלח ומצא אדמה מורעלת במלח. הוא התחיל לשטוף את האדמה. הוא סיהר אותה מקלחת העקריות, אשר אלוהי אברהם גזר על סביבה זו כאשר השמית את סדום ועמורה. הדבר עלה בידי. העץ הראשון הכה שרשים והעלה ירק צעיר. גן-עדן חדש קם במדבר המחתי. תולדות ישוב זה הם אפוס, עליו מספר סרט ישראלי. לא יתכן סרט אופטימי יותר.

במלחמה כיתרו הערבים ישוב זה. איש לא נותר בחיים.

לידה בעזרת סימנים

כמעט כל ישוב יהודי אחר כותה ירושלים נותקה, וכמה נהריה. בקיבוץ אחד בצפון ממתת את הספור הבא: הישוב ההררי הוגן על ידי 60 תושבים, גברים ונשים. בלילה היה צורך להביא מים מן המעיין שבצמק. כשהפך המצב חמור, באו גברים מן העמק, חדרו בדרכים נסתרות בעד קוי הער-בים, שאינם אוהבים לחלום בלילה, לקחו את הילדים והעביר-רום על שכמם, כדי להצילם. הגשים נשארו.

אחת הגשים כרעה ללדת, ללא עזרת רופא, רק אחות עוזרת עמדה לצידה. היא קבלה הוראות באמצעות סימני-אור מרופא בעמק.

כעבור יומיים שוב עמדה אותה אשה ליד בעלה בקרב. כל חמישי נהרג. איש לא נשאר בלתי-רצוץ. אולם הקיבוץ ניצל.

rich huth